

LAINAT VIPIT JA LIFESTYLE

Lisätietoa Note- projekteja varten

Projektissa käsitellään:

- oman talouden suunnittelun tarpeellisuutta ja hyötyä
- yksityistalouden keskeiset käsitteet
- hankintojen rahoitusvaihtoehtoja (säästäminen, lainaaminen)
- lainanottajan vastuuta
- mitä tapahtuu, jos jättää laskut tai velat maksamatta
- auttavia tahoja oman talouden ongelmatilanteissa
- kulutustottumusten merkitystä raha-asioiden hoidossa
- hintojen vertailua, rahoitusvaihtoehtoja ja lainakustannuksia sekä arvioidaan hinta-laatusuhdetta

LIFETSTYLE

Katsokaa video Kämpässä. Videota voi käyttää mm. aiheeseen virittäytymisessä. Videon voi tilata Kuluttajavirastosta maksutta. www.kuluttajavirasto.fi

Tehtävä 1

Keskustelu

- mistä voi tietää kuinka paljon voi käyttää rahaa
- mistä tulot koostuvat
- mistä menot koostuvat
- mitä ovat kiinteät menot ja mitä muuttuvat menot
- millaisista menoista voi itse päättää
- mistä perheen kulut koostuvat
- mikä saa minut ostamaan, tarvitsenko vai haluanko
- mikä vaikutus rahankäyttöön on kavereilla, vanhemmilla, mainoksilla, elämäntyyllillä ja työnteolla

Tehtävä 2

Mitä minä maksan?

Luokka jaetaan tyttöihin ja poikiin. Ryhmät pohtivat ja ottavat selville

- mistä osista tytön/pojan vaatekerta keskimäärin koostuu ja mitä muuta oppilaat pitävät koulussa mukanaan
- kuinka monta vaatekerta keskimäärin oppilailla on
- vaatteiden ja tavaroiden hintoja erilaisista hinnastoista tai keräämällä tietoja liikkeistä
- mihin rahaa koulupäivän aikana kuluu, vai kuluuko ollenkaan?

Virtuaalioppilas

Selvitystyön jälkeen kumpikin ryhmä jakautuu pienryhmiin he luovat ”virtuaali” oppilaan
Oppilaasta päätetään seuraavat asiat:

- mitä vaatteita ja tavaroita oppilaalle ostetaan ja miksi ne ovat tarpeen

- mitä hankinnat maksavat
- kuinka kauan hankinnat kestävät
- mitä hankinnat maksavat päivää kohden
- päätösten jälkeen arvioidaan millaiset kulutustottumukset virtuaalioppilaalla on sekä voisiko kulutustottumuksia muuttamalla vähentää kulutusta

Virtuaalioppilaat esitellään muulle luokalle ja arvioidaan heidän kulutustottumuksia sekä kulutustottumusten yhteyttä rahankäyttöön.

Tietoisku vanhemmille

Oppilaat esittelevät virtuaalioppilaan vanhemmilleen ja pohtivat perheen rahankäyttöä omien huoltajiensa kanssa. Oppilaat voivat käyttää apuna ”Raha-asiat opasta (www.kuluttajavirasto.fi)

MAKSUVÄLINEET JA MAKSUTAVAT

Tehtävä 1

Oppilaat valmistavat koulun yhteisiin tiloihin näyttelyn, jossa on kaksi osastoa

- a) **ORAVANNAHOISTA KÄNNYKKÄÄN - maksuvälineet ennen ja nyt.** Kuvatkaa näyttelyssä eri maksuvälineiden hyviä ja huonoja puolia yksittäisen ihmisen talouden kannalta.
- b) **VELKA ON VELI OTETTAESSA JA VELJENPOIKA MAKSETTAESSA - suunnitelmallisuus** kannattaa. Kuvatkaa eri lainatyypit ja esitelkää lainan hintaan vaikuttavat kustannukset.
  - Opintolaina (mitä tarkoittaa, miten voi saada)
  - Pankkilaina (vaatimukset, kustannukset, eri muodot)
  - Kulutusluotot
  - Korttiluotot

Lisätietoja

Eurooppa - kalenterin taloutta käsittelevät artikkelit

www.pankkiyhdistys.fi

Kuluttajavirasto

Tehtävä 2

Pyydä oppilaita etsimään lainamainoksia lehdistä, katukuvasta, netistä sekä kirjaamaan niistä tietoja

- Millaisia lainoja kaupataan eri välineissä
- Mitä eroja löydät eri ikäisille kaupattavissa lainoissa?
- Millaisen kuvan lainanotosta mainoksista saa?
- Mitä tietoja lainailmoituksissa annetaan?

Pyydä oppilaita ottamaan selvää:

- Mitä lain mukaan lainaa kaupattaessa pitää kuluttajalle kertoa?
- Miksi on tärkeää, että lainanottaja saa riittävästi tietoa lainasta?

Keskustelu

- a) Mitä oikeuksia saa rahan käyttöön ja luottoihin, kun täyttää 15-vuotta ja 18-vuotiaana
- b) Miksi ihmiset ottavat lainaa
- c) Miksi lainasta joutuu maksamaan korkoa?
- d) Mihin tarkoitukseen lainaa kaupataan?
- e) Mikä on vaihtoehto lainanotolle, jos ei halua ottaa lainaa?

Tehtävä 3

Mobiilibongarina

Tehkää kartoitus, mitä kaikkea voi maksaa kännykällä. Seuratkaa päivän ajan

- television chatteja ja kilpailuja
- maksullisia pelejä
- puhelinpalveluita
- automaatteja

Laskekaan paljonko teiltä olisi mennyt rahaa, jos olisitte osallistuneet niihin. Kirjatkaa muistiin myös kenelle palvelu oli suunnattu. Oliko hinnat ilmoitettu ja oliko maininta alaikäisten osallistumisen rajoituksista.

Pikalainaa ?

Tehtävä 4 a

Pikalainaa otetaan usein tilanteessa, jolloin ollaan kavereiden kanssa shoppailemassa tai juhlimassa.

Tarinaharjoitus

Taustatarina: Kaveriporukka Kaisa, Reetta, Pinja ja Aino ovat kaupungilla. Lauantiaamupäivä on kulunut alennusmyyntiostoksissa. Tarkoituksena oli ostaa Reetalle uusi takki. Rahaa on kaikilla kulunut heräteostoksiin ja takki on vielä ostamatta. Myös nälkä alkaa vaivata. Porukka päättää mennä vielä yhteen liikkeeseen ennen lounastaukoa. Liikkeestä löytyy takki, joka miellyttää Reettaa. Jos hän ostaa takin, rahaa jää jäljelle vain muutama euro. Lounaaseen ei rahat enää riitä. Ystävät haluavat jatkaa mukavan vapaapäivän viettoa kaupungilla. He näkevät ilmoituksen pikalainasta. Voisiko Reetta ottaa pikalainaa tekstiviestillä. Hän saisi 100€ lähettämällä tekstiviestin, johon liitetään oma tilinumero. Maksaa se (120€) pitäisi kahden viikon kuluttua. Keksikää tarinalle vähintään neljä erilaista jatkoa ja tehkää niistä näytelmiä.

Voit antaa oppilaille tehtävää varten luettavaksi Kuluttaja-lehden artikkelin ”Pieni laina, iso murhe?” 8/2005. Artikkelin löydät joko kirjastosta tai tilaamalla sen Kuluttajavirastosta.

Keskustelu

- Minkä ikäisenä tekstiviestin tai muun pikalainan voi ottaa?
- Mitä ehtoja ja rajoituksia lainoissa voi olla ja miksi niitä asetetaan?
- Mitä asioita kannattaa ottaa huomioon ennen kuin valitsee pikalainan?
- Voiko pikalainassa olla edullinen vaihtoehto?
- Mitä pikalainat tulevat ottajalleen maksamaan?
- Mitä riskejä pikalainoihin voi liittyä?
- Mitä etua pikalainasta voisi olla?

Tehtävä 4b

Anna oppilaiden selvittää mikä on pikalaina, mistä kaikkialta voi pikalainaa hakea ja miten ne eroaa luottokortista. Miten nopeasti pikalainaa saa. (esim. millaisia ovat eri pikalainojen ehdot ja korot ja muut kulut.)

Pyydä opiskelijoita järjestämään väittely ”Pikalaina puolesta ja vastaan”.

Voit antaa oppilaille tehtävää varten mm. luettavaksi Kuluttaja-lehden artikkelin ”Pieni laina, iso murhe?” 8/2005. Artikkelin löydät joko kirjastosta tai tilaamalla sen Kuluttajavirastosta.

SÄÄSTÄMINEN VAI LAINANOTTO

”Tee velka osta volga,
volga loppuu ennen kuin velka”*

*automerkki 60-luvulta

Keskustelkaa mitä tämä 60-luvulta peräisin olevan sanonnan takana on.

Tehtävä 1

Miten muuttaisit sen tähän päivään ja nykyajan ilmiöihin. Kirjoittakaa aine säästämisestä ja lainanotosta, jonka aloitatte omalla sloganilla aiheesta.

Tehtävä 2

Järjestäkää väittely aiheesta säästäminen vai velanotto, keksikää ensin sloganit kummankin vaihtoehdon puolesta.

MITÄ TAPAHTUU JOS LAINA JÄÄ MAKSAMATTA?

Tehkää esityksiä, videoikaa niitä, tehkää julisteita tai verkkosivuja

Tehtävä 1 a

1. kartoittakaa millaisia ongelmatilanteita kuluttajille voi sattua laskujen maksamiseen liittyen. Haastatelkaa esim. oman kunnan tai kaupungin talous- ja velkaneuvoja, ottakaa selvää mitä he tekevät ja mikä on heidän neuvonsa nuorille. Voitte myös haastatella esim. pankin edustajia.

2. hankkikaa tietoa miten on hyvä toimia, jos ei pysty maksamaan laskua

3. tehkää kartoituksen perusteella toiminnallisia tietoiskuja, näytelmiä, ongelmanratkaisupisteitä
Teemoina voi olla

- Aiheettomasta laskusta reklamoiminen
- Miten voi ennakoida maksukykyään
- Mitä merkitystä on neuvottelulla ongelmatilanteissa
- Mitä tarkoitetaan perinnällä
- Mitä kuluja maksamattomasta laskusta kertyy
- Mitä tarkoittaa ulosotto
- Mikä on maksuhäiriömerkintä ja mistä sen voi saada
- Mitä maksuhäiriömerkinnästä seuraa

Tehtävä 1 b

Ottakaa selvää, miten perintää ja luottoja koskevat asiat näkyvät yrittäjän arkipäivässä. Tutustukaa oman paikkakunnan yrittäjiin ja talous- ja velkaneuvontaan ja selvittäkää:

- Mitä sopimus merkitsee
- Miten aiheettomasta laskusta reklamoidaan
- Miten voi ennakoida maksukykyään
- Mitä merkitystä on neuvottelulla ongelmatilanteissa
- Mitä tarkoitetaan perinnällä

- Mitä kuluja maksamattomasta laskusta kertyy
- Mitä tarkoittaa ulosotto
- Mikä on maksuhäiriömerkintä ja mistä sen voi saada
- Mitä maksuhäiriömerkinnästä seuraa

TALOUDENPITO

Anna oppilaille tehtäväksi tutustua erilaisiin taloudenpidon oppaisiin.

Etsikää mainoksia, joissa tarjotaan erilaisia luottoja. Verratkaa eri lähteistä saamaanne informaatiota.

Lopuksi laatikaa ”Top 10” taloudenpidosta.